

DEN SENASTE TIDENS INFLATIONSUTVECKLING

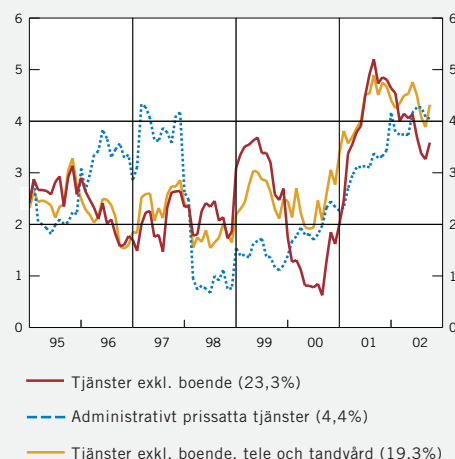
Under några år fram till våren 2001 var den svenska inflationstakten tämligen stabil. Därefter steg inflationstakten för att kulminera i september 2001 då förändringen i UND1X uppgick till 3,4 procent och 3,2 procent mätt med KPI. Riksbanken har vid flera tillfällen gjort bedömningen att en stor del av denna uppgång kunde hänföras till s.k. tillfälliga effekter. Riktigheten i denna bedömning bekräftades dels av att inflationstakten föll snabbt under våren 2002, dels av att inflationsförväntningarna dämpats. KPI och UND1X uppgick i oktober till 2,5 respektive 2,4 procent i årstakt (se diagram 1).

Bakom dessa breda prisagregat skiljer sig prisutvecklingen tydligt mellan olika delgrupper, t.ex. mellan varor och tjänster. Ökningstakten av varupriserna har sedan mitten av förra året fortsatt att falla i konsumentledet. Tjänstprisinflationen har dämpats under det senaste året men ligger alltså på en förhållandevis hög nivå (se diagram R1). Detta återspeglas även i den relativa utvecklingen mellan den inhemska underliggande inflationen, UNDINH, med ett stort inslag av tjänster som uppgick till 2,9 procent i oktober och den importerade underliggande inflationen, UNDIMP, som innehåller mest varor och var 1,3 procent i oktober (se diagram 1).

För att analysera den mer långsiktiga utvecklingen av inflationsutvecklingen är det brukligt att studera mått på den underliggande inflationstakten, dvs. inflationen exklusive tillfälliga och kortlivade störningar. Underliggande inflation är dock inte ett entydigt definierat begrepp och kan därför beräknas på flera olika sätt. Ett förhållandevis enkelt sätt är att helt rensa KPI-inflationen från några förutbestämda komponenter. UND1X är ett exempel på ett sådant mått, där räntekostnader samt förändringar i indirekta skatter och subventioner rensas ur KPI siffran. Ett mer komplicerat sätt är att med hjälp av statistiska metoder identifiera de varu- och tjänstegrupper vars priser svänger kraftigt och antingen plocka bort eller minska betydelsen av dem i inflationsmättet. Diagram R2 innehåller två sådana mått.

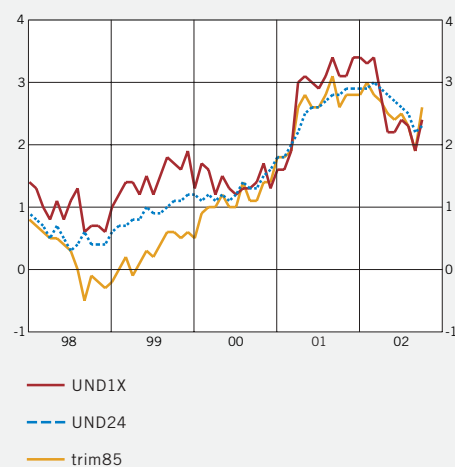
Dessa alternativa mått visar att den underliggande inflationen har sjunkit sedan förra året men att den har ökat jämfört med för 2-3 år sedan. Annorlunda uttryckt förefaller inflationstakten mer trendmässigt ha ökat och ha stabiliserats på en något högre nivå än den som rådde innan våren 2001. Uppgången hänger bl.a. samman med det ökade resursutnyttjande som kommit till stånd

**Diagram R1. Tjänstprisinflation.
Årlig procentuell förändring**

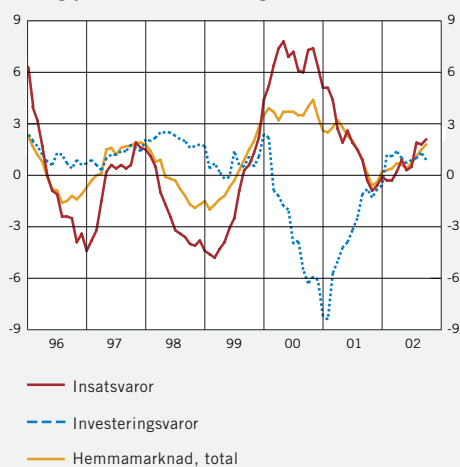
Anm. Siffror inom parentes anger andelar av UND1X.
Källor: SCB och Riksbanken.

**Diagram R2. Olika mått på underliggande
inflation.
Årlig procentuell förändring**

Anm. De alternativa måtten är beräknade utifrån KPI uppdelat på 70 olika grupper. UND24 är sammanvägt med vikter justerade för den historiska standardavvikelsen av avvikelsen mellan totala KPI och respektive aggregat under de senaste 24 månaderna. I trim85 har de 15 procent mest extrema prisförändringarna exkluderats, 7,5 procent i varje svans.
Källor: SCB och Riksbanken.

Diagram R3. Hemmamarknadsprisindex, delkomponenter. Årlig procentuell förändring

Källa: SCB.

under de senaste åren (se diagram 25). För 4-5 år sedan fanns fortfarande en stor outnyttjad produktionspotential i svensk ekonomi, vilket hade en dämpande effekt på prisstegringstakten. Idag är situationen en annan med ett resursutnyttjande som är förhållandevis högt. En annan förklaring till uppgången förefaller vara försvagningen av kronan. Kronans kurs mot TCW försvagades kraftigt mellan mitten av 2000 och hösten 2001. På senare tid har kronan dock stärkts, vilket har dämpat den importerade inflationen (se diagram 1).

Ytterligare indikationer på prisstrycket i ekonomin kan erhållas genom att studera prisutvecklingen i tidigare förädlingsled, exempelvis producentledet. Här finns dock stora skillnader mellan delaggregaten. Ökningstakten i hemmamarknadspriserna, HMPI, har under 2002 stigit från strax under noll till ca 1,8 procent mätt i årlig procentuell förändring, vilket i sin tur återspeglar prisutvecklingen på insats- och investeringsvaror (se diagram R3). En orsak till detta kan vara det förhållandevis höga resursutnyttandet. Ökningstakten i importpriserna, IMPI, är dock fortsatt låg, och uppvisar sedan flera månader tillbaka negativa tal. Detta beror bl.a. på att kronan stärkts den senaste tiden men den svaga prisutvecklingen beror också på att kapacitetsutnyttjandet inom varuproduktionen utomlands är låg.

Sammanfattningsvis har inflationstrycket i konsumentledet dämpats under det senaste året. Till en betydande del beror nedgången på att inflationsuppgången under 2001 var av mer tillfällig natur. Men nedgången beror också på att resursutnyttjandet har stabiliserats eller dämpats något samt på att inflationsförväntningarna sjunkit i takt med att den faktiska inflationen fallit. En annan viktig faktor har varit att kapacitetsutnyttjandet inom varuproduktionen utomlands är lågt samtidigt som kronan stärkts.

Under den närmaste tiden bedöms framförallt den inhemskt underliggande inflationen stiga något. Detta beror på höjda elpriser till följd av den torra sommaren och på aviserade höjningar av olika försäkringspremier bl.a. föranledda av den senaste tidens börsnedgång.